

Кравченко І.М. Метод проектів у підготовці майбутнього викладача: з досвіду роботи

Анотація. Розкрито особливості методу проектів та обґрунтовано можливості його застосування під час викладання навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» майбутнім викладачам. Висвітлено досвід організації проектної діяльності студентів у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова. Визначено орієнтовну тематику проектів, їх мету, завдання, структуру, етапи роботи над ними.

Ключові слова: метод проектів, проектна технологія, проектна діяльність, педагогіка вищої школи, майбутній викладач.

Кравченко І.Н. Метод проектов в подготовке будущего преподавателя: с опыта работы

Аннотация. Раскрыты особенности метода проектов и обоснованы возможности его использования во время преподавания учебной дисциплины «Педагогика высшей школы» будущим преподавателям. Показан опыт организации проектной деятельности студентов в Национальном педагогическом университете имени М.П.Драгоманова. Определены ориентировочная тематика проектов, их цель, задачи, структура, этапы работы над ними.

Ключевые слова: метод проектов, проектная технология, проектная деятельность, педагогика высшей школы, будущий преподаватель.

Iryna M. Kravchenko: Projects implementation method in education of future lecturers: lessons learnt from previous experience

The peculiarities as well as possibilities of the projects' implementation method for teaching of the "Pedagogics of High School" to future lecturers are specified and justified in this article. The experience of projects' activities implementation by the students of National Pedagogical Dragomanov University are presented. The tentative themes of the projects, their objective, tasks, structure as well as stages of implementation are identified.

Key words: projects' implementation method; project technology; project activities; pedagogics of high school; future lecturer.

УДК 159.922

КУПРЄЄВА О.І.,

Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, м.Київ, Україна

**ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ПСИХОЛОГІЧНИЙ РЕСУРС ОСОБИСТІСНОГО
РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ**

Актуальність дослідження. Кожна людина на своєму життєвому шляху стикається з труднощами, переживає складні моменти, кризи та по різному їх долає. Одні, долаючи кризові ситуації, стають стійкішими, мудрішими, аналізують та використовують отриманий досвід, інші – розчаровуються у власних силах, приймають роль жертви, втрачають цілі та осмисленість життя. В повній мірі це стосується людей з хронічними соматичними захворюваннями, які кожного дня стикаються з викликами особливої структури. Які з одного боку, обумовлені їхніми хронічними соматичними захворюваннями та фізичними ушкодженнями, а з іншого боку зовнішніми ситуаціями, в яких люди з соматичними захворюваннями намагаються реалізувати свої рівні можливості та права.

Сьогодні, перед психологією особистості постають питання: як мотиваційно-смісловова сфера особистості її диспозиції опосередковують зв'язок травматичних

ситуації, несприятливих умови розвитку, обумовлених хронічними соматичними хворобами, і переживання, подолання нею стресу? Які особистісні ресурси має актуалізувати і використовувати людина в процесі подолання, вирішення складних викликів в процесі власного саморозвитку та життєдіяльності?

Тому, актуальним є дослідження життєстійкості як ресурсу стійкості особистості з соматичними хворобами, яка дозволить їй прийняти виклик рівних можливостей, долати складні ситуації та оптимально реалізувати свої психологічні можливості в несприятливих умовах хвороби.

Аналіз останніх публікацій. В психології останніх десяти років дослідження проблеми психологічної стійкості особистості під впливом несприятливих умов та обставин займають значне місце, причому, їх кількість постійно збільшується. Фокус уваги дослідників позитивного підходу до функціонування особистості в несприятливих умовах розвитку, направлений на виявлення тих особистісних властивостей які дозволяють суб'єкту ефективно долати труднощі та самореалізуватися. В руслі цих досліджень в психологію увійшли та закріпилися такі поняття як «посттравматичний розвиток» (Л. Александро́ва), «стрес-індуковане особистісне зростання» (О.Суркова), «долаюча поведінка», «копінг-стратегії або стилі долаючої поведінки» (Р. Лазарус, С. Нартова-Бочавер) «особистісний адаптаційний потенціал» (А. Маклаков) [3], «життєтворчість», «особистісний потенціал» (О.Д. Леонтьєв). Всі ці поняття, перш за все, відображають наявність існуючих внутрішніх можливостей людини, якими вона може користуватися в складних умовах життєдіяльності.

На наш погляд, найбільш повним поняттям яке відображає значущий феномен психіки людини та є багатокомпонентним особистісним утворенням, яке впливає на актуалізацію різноманітних властивостей особистості в несприятливих ситуаціях життєдіяльності – є поняття життєстійкості особистості, введене С.Кобейса, С. Мадді в концепції життєстійкості, створеної в руслі екзистенційної психології.

Ми приєднуємося до позицій тих науковців, методологічним підґрунтям досліджень яких стали уявлення про людину як складну психологічну самоорганізовану систему, яка є активним суб'єктом власного життя, а соматичні захворювання розглядаються не в рамках патології, а з позиції індивідуальних відмінностей, особливостей розвитку, виклику розвитку (К. О. Абульханова-Славська, Л. І. Анциферова, А. Антоновський, Л.А. Александро́ва, Д. О. Леонтьєв, Г.О. Лебедева, Н. А. Логінова, В. М. М'ясищев, Н. І. Сарджвеладзе, Л.З. Сердюк, В.А. Скрипник, В. В. Столін, М. Селігман, Т.М. Титаренко, М. Чиксентміхайі та ін.).

Формулювання мети статті. Метою статті є дослідження життєстійкості особистості як ресурсу особистості з хронічними соматичними захворюваннями, виявлення специфіки її вомпонентів, визначення зв'язку життєстійкості та її компонентів з мотиваційно-смісловією сферою та самоставленням особистості.

Виклад основного матеріалу. В сучасній психології проблематика подолання особистістю несприятливих умов її розвитку, які можуть бути задані генетичними особливостями, соматичними захворюваннями та негативно впливати на її життєдіяльність, досліджується шляхом цілісного осмислення особистісних характеристик, які відповідають за подолання життєвих труднощів. Однією з таких характеристик є життєстійкість особистості. Поняття «hardiness», введене С.Кобейса та С.Мадді, в рамках концепції життєстійкості, в перекладі з англійської - виносливість, мужність, стійкість, сміливість. С.Мадді розглядав феномен життєстійкості з точки зору цілісного підходу до особистості та зазначав про його багатоаспектність. Дослідження С.Мадді і С. Кобейса показали, що

життестійкість – особистісна характеристика, яка є загальним показником психічного здоров'я людини та являє собою систему установок людини відносно себе, світу і ставлень до них, і складається із трьох компонентів: включеність, впевненість у можливості контролю життєвих ситуацій та готовності до ризику (прийняття викликів життя) [1].

Життестійкість, за С. Мадді включає в себе два компоненти – психологічний та діяльнісний, які мають мотиваційну природу [1]. Діяльнісна сторона життестійкості передбачає дії, направлені на досягнення цілей. Ці дії направлені на подолання різноманітних викликів та включають в себе постійну турботу про своє здоров'я, розвиток долаючих стратегій поведінки, рефлексію власного Я, надають особистості зворотній зв'язок з уявленнями про те хто вона є та що відбувається в оточуючому середовищі. Цілеспрямований, усвідомлений саморозвиток, в результаті якого змінюється не тільки особистість, а й змінює світ навколо себе, не можливий без перетворювальної активності. Психологічна сторона життестійкості пов'язана із особистісно-смысловим рівнем суб'єкта: особистісними смислами, самоставленням та ставленнями до оточуючих, усвідомленим вибором, свідомою рефлексією. Життестійкість – внутрішній ресурс, який підвладний самій людині, саме тому, що він може змінити і перосмислити те, що сприяє підтриманню, фізичного, психологічного, соціального здоров'я, установка, яка надає життю цінності та смислу в будь-яких обставинах [2].

У дослідженні взяли участь 76 студентів з інвалідністю, які навчаються на різних спеціальностях та 83 здорових студентів Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» та НПУ імені М. П. Драгоманова. Вік досліджуваних від 18 до 22 років.

У емпіричному дослідженні використовувались такі психодіагностичні методики: методика дослідження смисложиттєвих орієнтацій (Д. Крамбо та Л. Махолік в адаптації Д.О. Леонтьєва); тест життестійкості (С. Мадді, адаптований Д.О. Леонтьєвим, О.І. Рассказовою); тест-опитувальник самоставлення особистості (С.Р. Пантїлєєв, В.В. Столін); шкала психологічного благополуччя (К. Рїфф, модифїкований варїант Т.Д. Шевелєнкова, П.П. Фесєнко); тест-опитувальник «Мотиви вибору професїї» (Р.В. Овчарова); методика «Індекс життєвого стилю» (Г. Келлерман, Р. Плутчик).

Отримані дані стосовно вираженості базових складових життестійкості наведено на рис.1.

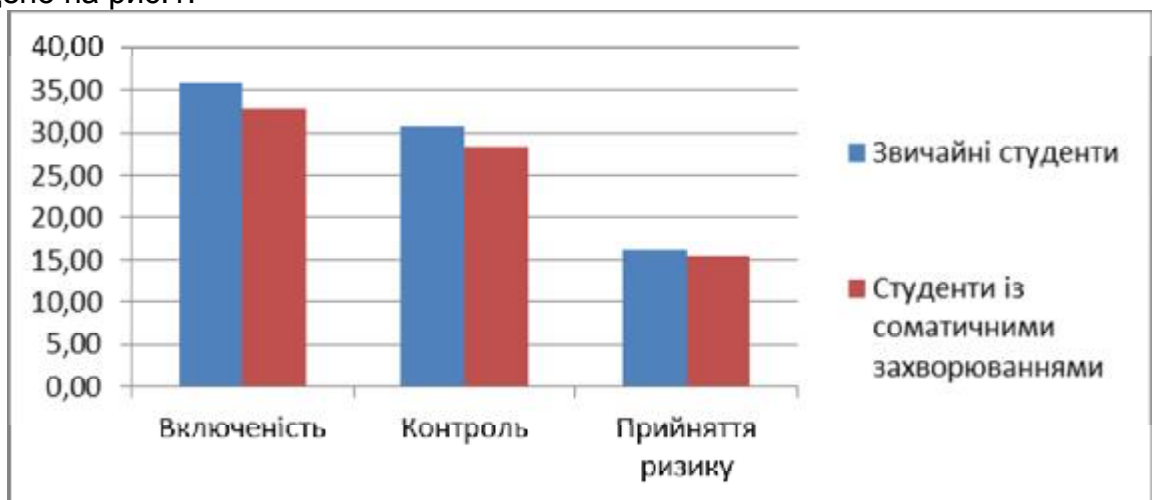

Рис.1. Базові складові життестійкості студентів

Таблиця 1

Взаємозв'язок показників життєстійкості із смисложиттєвими орієнтаціями особистості

	Цілі в житті	Процес життя	Результат життя	Локус контролю -Я	Локус контролю -життя	Осмысленість життя
Включеність	,45**	,49**	,39**	,53**	,36**	,53**
Контроль	,35**	,38**	,37**	,45**	,32**	,43**
Прийняття ризику	,24**	,26**	,26**	,39**	,26**	,29**

Таблиця 2

Взаємозв'язок показників життєстійкості із самостваленням особистості

	Інтегральне самопочуття	Самоповага	Аутосимпатія	Очікуване ставлення інших	Самоінтерес	Самовпевненість	Очікуване ставлення інших	Самоприйняття	Самокерівництво	Самозвинування	Самоінтерес	Саморозуміння
Включеність	,57*	,45**	,46**	,43**	,16	,38**	,29**	,37**	,19*	,28**	,35**	,30**
Контроль	,38*	,38**	,23**	,29**	,04	,38**	,26**	,16	,10	,22**	,15*	,16*
Прийняття ризику	,39*	,36**	,36**	,28**	,13	,27**	,17*	,32**	,18	,22**	,26**	,19*

Висновки. На основі отриманих результатів можна виділити два основних типи опосередкування процесів життєстійкості студентів із хронічними соматичними захворюваннями особистісними параметрами:

1. Визначається негативним самостваленням і поєднанням з високим рівнем очікування позитивного ставлення до себе та з негативізмом по відношенню до оточуючих, який виявляється в механізмах психологічного захисту типу проєкції, заперечення чи реактивних утворень, може включати різні варіанти залежно від виразності його характеристик.

2. Визначається позитивним самостваленням і поєднанням із самоповагою, самоприйняттям, самоінтересом, самокерівництвом і самовпевненістю, тобто має місце позитивна Я-концепція особистості, що характеризується високою гнучкістю і адаптивністю; особи цього типу оптимістично сприймають своє майбутнє, для них характерна оптимальна узгодженість між реальним та ідеальним уявленням про себе, що сприяє їх життєстійкості, а також саморозвитку та самореалізації.

Таким чином, результати нашого дослідження підтверджують думку А. Маслоу про те, що основна функція самоактуалізуючого Я – надбання життєвого досвіду, інтеграція минулого досвіду в теперішній і раціоналізація конфліктних почуттів, що дозволяє сприймати життєві події в точній відповідності зі

своїм унікальним життєвим досвідом і відчувати себе здатним управляти полярними зовнішніми та внутрішніми впливами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леонтьев, Д.А. Тест жизнестойкости / Д. А. Леонтьев, Е.И. Рассказова. – М.: Смысл, 2006. – 63 с.
2. Мадди, С. Р. Смыслообразование в процессе принятия решений / С. Р. Мадди // Психологический журнал. – 2005. – Т. 26. – № 6. – С. 87-101.
3. Фомина, А.Н. Жизнестойкость личности. Монография. – М.: МПГУ, 2012. – 152 с.

Купрєєва О.І. Життєстійкість як психологічний ресурси особистісного розвитку студентської молоді

Анотація. Стаття присвячена дослідженню життєстійкості як одному із психологічних ресурсів особистісного розвитку студентів.. Здійснено порівняльний аналіз базових характеристик життєстійкості у студентів із хронічними соматичними захворюваннями та у здорових студентів. Виявлено взаємозв'язок життєстійкості особистості із її мотиваційно-смысловими утвореннями, самоставленням та показниками психологічного благополуччя. Встановлено взаємозв'язки між окремими параметрами системи ставлень особистості прагненням будувати плани на майбутнє, наявністю цілей у майбутньому, здатністю самостійно визначати шлях власного розвитку.

Ключові слова: життєстійкість, психологічне благополуччя, самоставлення, смисложиттєві орієнтації, соматичні захворювання.

Купрєєва О.И. Жизнестойкость как психологический ресурс личностного развития студенческой молодежи

Аннотация. Статья посвящена исследованию жизнестойкости как одному из психологических ресурсов личностного развития студентов. Осуществлен сравнительный анализ базовых характеристик жизнестойкости у студентов с хроническими соматическими заболеваниями и у здоровых студентов. Выявлена взаимосвязь жизнестойкости личности с ее мотивационно-смысловыми образованиями, самоотношением и показателями психологического благополучия. Установлены взаимосвязи между отдельными параметрами системы отношений личности и стремлением строить планы на будущее, наличием целей в будущем, способностью самостоятельно определять путь собственного развития.

Ключевые слова: жизнестойкость, психологическое благополучие, самоотношение, смисложизненные ориентации, соматические болезни.

Kupreeva Olga. Hardiness as a psychological resource of personality development of student youth

Annotation. The article describes the psychological basis of the hardiness of the personality. Presents a comparative analysis of the basic characteristics of hardiness students with somatic diseases and healthy students. The interrelation viability hardiness of the personality, with its motivational and sense of life orientation. The relations between the parameters of the system of personal relations: a high level of awareness of yourself, the desire to plan for the future, having goals in the future, the ability to own self-development.

Key words: hardiness, self-attitude, sense of life orientation, somatic diseases.